List 24. **NOVICE** Tečaj XXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 12. junija 1867.

Gospodarske stvari.

Razdelitev pašnikov in zložitva (Arrondirung) zemljišč.

(Konec.)

2. Soseske so v tej zadevi še celó malo, skoraj da nič storile, razun nekoliko skušenj z belim borovcem, in to sè setvijo in sajenjem. Prvi način se ni ponesel, ker se ni prav sejalo, namreč pregloboko so zrnca prišla. Borovčevo zrno prej in gotovo uspešno kalí, ako ga pred kakim dežjem po vrhu zemlje rahlo vržeš, dež ga nekoliko v zemljo zatepe, potem, predno kalí, se nekako vzdigne, poči, in zemlja ga nazaj na-se potegne, ter vjamejo se korenjičice v zemljo, in rastika je gotova. (To lastnost ima vsako seme). Če boš pa borovčevo zrno preveč z zemljo zasul, bodeš malo rastik pričakal, kajti ono ima zemlje za tretji del palca nad seboj dovelj, in če je težka nerahlja zemljevina, še preveč. Kar je pa posajenih borovcev, ti so bolj hasnili, kamor so bili prav vsajeni. Dozdaj jih je kneza Porcia gozdni in grajščinski oskrbnik gosp. Filibert Pavlin v Brdih in v Lozi pri Senožečah največ uspešno zasadil, in tudi nasejal. Imel bo ta gospod prihodnjo jesen do 400.000 2letnih smrek in belih borovcev na prodaj.

Da so se soseske na Notranjskem posebno v senožeškem okraji obvarovanja gozdov resno poprijele, to je resnica, kajti one so tudi primorane to storite, in le kake kljuke, ki rašči napoto delajo, iz borštov trebiti in veliko pomanjkanje drv trpeti, ako hočejo še kaj drevja sebi in svojim mlajšim pristradati, ker smo pri delitvi gozdov tako slabo oskrbljeni; obžalujemo pa sami sebe, ker smo se tako brezskrbno te važne stvarí lotili, in vprašanje našega in naših zanamcev obstanka tako v en dan izročili, v očigled naloge grajščinskih zastopnikov, ktero so oni vestno na prid svojih gospodov rešili, in to s podporo osebe, ktera je bila prekasno odstranjena.

Sosedje planinskega, bistriškega in ložkega okraja prosite in trkajte brez nehanja, da se Vam gozd po vaših pravicah hitro delí, da ne dobite čez leto tistih delov gozda, kjer sedaj najbolj pridno sekira poje, namreč — goličave!

Čujte, kras se vam pred prag sili! Do razdelitve naj se vsako prodajilo drevja ustavi; če drugače ni mogoče, pomagajte grajščinam davke in varstvo gozda primerno plačati, in gozd vam bo to sam vse povrnil. Gozd je prvi pogoj našega obstanka. Prizadevajte si za hitro razdelitev, in če ne more postojnska gozdna komisija s svojim priljudnim vodjem gosp. R. Hočevarjem (za nas je prekasno na to stopinjo dospel) te rečí hitro dognati, česar v resnici ne more, naj se zbere toliko nejednostranskih mož, kteri imajo pod vladinim vodstvom prepire razsojevati, po tej razsodbi naj pa tudi več umetnikov gozdnih deli svet; saj se tacih učenjakov dobí več po deželi.

V Senožečah na sv. Elene dan.

Jož. Zelen.

Občni zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

Gosp. dr. Karol Ahačič, ki se s posebno marljivostjo pečá z umetno ribjo rejo in ga je odbor kmetijske družbe prosil, naj bi po željah glavne avstrijske naprave za umetno ribjo rejo v Salcburgu prevzel opravilstvo te družbe, je zboru naznanil, da se do njega vsak obrniti more, kdor želí v to na akcije napravljeno družbo stopiti in da je sicer rad vsacemu na postrežbo, kdor želí pričeti umetno ribjo rejo (künstliche Fischzucht), ktere se bojo ljudje tudi pri nas gotovo prav živo poprijeli, ko se bojo prepričali, da dobička donaša. — Zbor je z zahvalo sprejel gospod doktorjevo ponudbo.

6. predmet programa je bil predlog gosp. Ludevika Dimica, c. k. polit. gozd. sekvestra v Kranjski gori, kako bi se dali na Kranjskem ustanoviti okrajni logarji (gozdnarji.) Ker je ta predlog na vsako stran temeljito izdelan, tedaj zeló obširen, zato ga je častiti gosp. pisatelj v obliki spomenice izročil kmetijskemu zboru, da se natisne v sporočilih družbenih in tako zlasti deželnemu zboru služi za podlogo svojih obravnav, kadar okrajni (distriktni) logarji po nasvetu dr. Tomanovem pridejo v prevdarek. Ta namen je g. Dimic v svojem predgovoru tudi očitno naznanil in rekel, da se je s posebno marljivostjo spustil v preiskavo tega za našo deželo važnega vprašanja. „Sprejmi slavna kmetijska družba ravno zdaj, ko si častno doživela stoletnico svojega obstoja, ta spisek iz rok enega svojih najmlajših udov v znamenje spoštovanja, da si zastavo svojo iz starodavnih časov „akademije operosorum“ krepko nosila in ohranila vkljub vsem viharjem preteklega stoletja in marsikak časten list vencu zastavnimu dodala.“

Zbor je po predlogu dr. Coste iskrenemu pospešitelju umnega gozdnarstva na Kranjskem g. Dimicu svojo zahvalo za podarjeno spomenico s tem razodel, da se je vzdignil s svojih sedežev. Obseg te spomenice je res izvrstno delo; začenja s tem, da popisuje stan gozdov na Kranjskem, njih pridelek in rabo pridelka. Potem zgodovino postav, ki so bile namenjene varstvu gozdov, popisuje prav na drobno do najnovejših časov, in konečno nasvetuje, kako naj bi se osnovalo okrajno logarstvo, iz koliko oseb naj bi obstajalo, koliko plačila naj bi dobivali, in da naj se plačujejo od treh straní tako, da tretjino vzame dr-

žava na-se (z 3373 gold.), četrti del ali $^{3}/_{12}$ dežela (z 2530 gold.), vsi posestniki gozdov (grajščaki in drugi) pa $^{5}/_{12}$ (to je 4217 gold.) Nadjati se je — pravi — da deželni zaklad za obdelovanje zemlje (Landeskulturfond), ki že zdaj ima precej kapitala, ki mrtev leží, bode sčasoma še bogatejši, in da se tako bode občinam (srenjam) od konca polajšalo plačevanje. „Varstvo gozdom, ki so Boga večni gradovi“, je načelo tega spiska, ki je res vreden, da ga deželni zbor vzame v natanjčen prevdarek.

Drugi predlog gosp. L. Dimica je bil, naj družba podeluje premije takim gospodarjem, ki ograjajo svoja posestva z živo mejo (plotom). Vzrok tega predloga je bil gosp. Dimicu ta, da z lesenimi plotovi se po nepotrebnem pokvari veliko lesá, kterega bi vendar imeli varovati na vsako stran. Tudi je živa meja bolja od lesene. Gosp. Schollmayer podpira Dimicev predlog. Tudi dr. Bleiweis je za-nj, al zdí se mu, da je predlog premalo natanjčen, ker ne pové, kakošne premije imajo biti: ali v denarji ali v svetinjah ali kako drugače. Stvar je prevdarka vredna, ker sega v denarnico družbino, ktera ni prebogata. Tudi ni rečeno, koliko tacih premij naj se delí. — Gosp. Schollmayer misli, naj se delijo medalije (svetinje) ali pa častna pisma. Dr. Bleiweis misli, da ta stvar ni še danes zrela za sklep, zato predlaga, naj se izročí družbinemu odboru, da on v prihodnjem zboru na drobno nasvetuje: kako in kaj? Gosp. Dimic se sklada s dr. Bleiweisovim predlogom, kterega po glasovanji zbor enoglasno potrdi. (Kon. prih.)

Podučne stvari.

Tudi nekaj muzikalnega.

Ker si „Novice“ vseskozi prizadevajo razjasniti vsakovrstne pomote, naj mi bo toraj pripuščeno spregovoriti o zadevi nekega muzikalnega soglasa (accorda). Kadar se namreč po triglasu (dreiklang) 4. stopnje trdega zvukovoda (dur — leiter) ta stopnja za pol glasa zvikša, in se nad njo enoharmonični soglas vzame, nastane zmanjšani sedmični soglas (*b* 7), kteri bi se po postavi v mehki triglas (moll — dreiklang) v pol stopnje više nad basom razvozljati moral; in je prav za prav enoharmonični sedmični soglas sedme stopnje. V prosti pisavi pa sledí dostikrat po omenjenem soglasu tudi triglas pete stopnje trdega zvukovoda. V starih in novih kompozicijah pa se nahaja soglas po zvikšani 4. stopnji (trd. zvuk.) tudi s pomanjšano sedmico (*b* 7), kteri se pa v $^{6}_{4}$. soglas pete stopnje razvozlja. To pa po mojih mislih nikakor prav biti ne more, ker ima zmanjšana sedmica, kakor sem dokazal, drug namen; ako se v $^{6}_{4}$. soglas pete stopnje trdega glasú razvozlja, mora stati namesto pomanjšane sedmice (*b* 7) povikšana šestka (♯ 6,), ker le ta hrepení po $^{6}_{4}$. soglasu 5. stopnje. Ako se pa iz trdega glasú po imenovanem soglasu preskoči v mehki glas, je prav, da se postavi pomanjšana sedmica. Tudi po $^{6}_{5}$. sogl. 4. stopnje se more staviti povikšana šestka (♯ 6), ako se 4. stopnja z omenjenim soglasom zvikša, in se v trdi $^{6}_{4}$. soglas pete stopnje razvozlja.

To je tedaj moje mnenje zastran te rečí ob kratkem rečeno; da je istinito, prepričale so me knjige, pa tudi druge izvrstne kompozicije. V „Liri Sionski“ se nahajajo omenjeni soglasi po mojih mislih. Naj bi toraj častiti skladatelji slovenski to moje mnenje pretehtali, in se po njem držali, ako za dobro spoznajo.

Daniel Feigel, učitelj.

Kratkočasno berilo.

Kako so v Bégunjah na Notranjskem Turka za vselej odpodili.

Črtica iz časa turških vojsk.

Spisal Ivan Zarnik.

Bral sem nekje, da bi velika škoda bila, ako bi se zgubila kaka narodna črtica, ktera nam opisuje vrla dela, junaštvo in bistroumje naših prednikov. Spominjaje se onih besedí, zapišem sledečo zgodbico, kakor sem jo čul iz ust starih mož bégunjske okolice, in jo tako želim oteti preteči pozabljivosti. Upam, da se dobrovoljni bralci „Novic“ ž njo ne bodo dolgočasili.

Godilo se je to v 15. stoletji, ob času, ko je največi sovražnik naše mile domovine in naše vere divjal po milih slovenskih pokrajinah. Da je tudi v Bégunje večkrat prihrul grozoviti Turčin, pričajo nam ostanki tabora okoli cerkve sv. Jerneja v Bégunjah. Kakor ljudje pripovedujejo, bil je imenovani tabor precej velik. V ta tabor so bežali vsi prebivalci begunjske soseske, kedar se je grdi Turek tem krajem bližal. Imeli so v taboru narejene tudi podzemeljske shrambe, kamor so ljudje ob času nevarnosti skrivali svoje imetje in premoženje pred Turkom. Še dan danes se sledijo take votline. — Ko so v Bégunjah l. 1857 novo šolo zidali, zadeli so na take votline, ko so temelj za šolski zid kopali. Če se prav spominjam, našli so takrat v teh votlinah tudi nekaj bojnega orodja iz časa turških bojev. Vse to nam priča, da so se tukaj morali večkrat sè Turkom sprijeti. — Po tem vvodu naj sledí naša povest.

Bilo je leta 14.., ko je grozoviti Turek zopet hudo divjal in razsajal po naši domovini. Tudi do Cerknice in Bégunj je prihrul to leto. Ko se ogenj na velikem Stražišču *) zasveti in prebivalcem v okolici naznani, da se Turek približuje, jeli so ljudje svoje blago spravljati v tabor. Nanesli so v tabor, kolikor se je moglo va-nj spraviti. Ko se je bil pa Ozman vže precej blizo približal, umaknili so se tudi ljudje v tabor. Ženske in otroci šli so v cerkev, kar jih je moglo, in so tukaj Boga pa sv. Jerneja prosili, da bi možje in fantje srečno odpodili Turka. Drugi pa, ki niso mogli v svetišče božje, so se pa v taboru poskrili. Kar jih je pa bilo za obrambo tabora zmožnih, ti so se pa lepo ob taborovem zidu zvrstili in so tako pripravljeni pričakovali sovražnika.

Turek se približa. Že je pred taborovim zidom. Zdaj jame tabor naskakovati. Junaško odbijajo vrli bojniki v taboru vsak napad predrznega Turka. Dolgo časa se že junaško branijo. Pa sčasoma začnejo junaki v taboru omagovati; Turek pa le hujše tabor napada. Skoraj bi bili že kristijani v taboru premagani, in kar bi se bilo gotovo tudi zgodilo, ako bi enemu izmed mož, ki so bili v taboru, ne bila neka prav pametna na misel prišla. Menda mu jo je sam sv. Jernej v glavo dal.

To je bila edina rešilna zvezda, ktera je vso sosesko hudega sovražnika oprostila. Kako, boš kmalu slišal potrpežljivi bralec!

Vrli ta možak se domisli, da so med poskritimi rečmi v taboru tudi nekteri panjovi čbel. Ta trenutek mu zabliščí misel v glavi, kako si morejo branitelji tabora te male živalce obrniti v prid zoper sovražnika. In — ni se motil vrli možak! Naglo razloží boriteljem, kaj je storiti. Ko blisk, tako naglo ima vsak mož en panj čbel v roci. Ko čbele v panjovih malo pouckajo, kakor jim je velel uni možak, in ko

*) Veliko Stražišče je skoraj najviša gora v begunjski okolici. Pis.

so bile čbele v panjih že dosti razdražene (kar so spoznali iz groznega kreganja čbel v panjih), takrat jih vsi na enkrat razsujejo po Turkih, ki so pod zidom bili in proti kristijanom na kviško zijali. In glej, kar vse junaštvo kristijanov v taboru ni moglo storiti, glej, to so v hipu storile „muhe“ sv. Jerneja, kakor so Turki te čbele imenovali. Rekel sem, da so to v hipu čbele storile. Kajti jako, jako srdite in razdražene so jele tako pridno vbirati Turčine, da so zdajci jeli bežati kričé, da ima sv. Jernej hude „muhe“, kterih pikanja ne morejo strpeti!

In tako, dragi bralec, so te „muhe“ za vselej odpodile grdega vraga iz Bégunj, kajti od tistega časa ni bilo več Turkov v Begunje, in — menda jih tudi več ne bo!

Da vrli bojniki v taboru niso čbelam te zmage kar nič zavidali, tega te zagotovljam dragi čitatelj!

Ozir po svetu.

Pisma o samostanih srbskih.

(Dalje.)

Prokleti Sinan-Paša bil je Srb iz velikega sela Sokolovca blizo Prizrena, pa poturčil se je kmalu, ko je odrastel in bil je potem strah in groza vsem kristijanom, veselje in radost vsem Turkom. Turki ga ko svetnika še sedaj častijo, kristijani pa po Turčii še dandanes z njegovim imenom otroke strašijo. Bil je nepremagljiv junak in vojeval se je ko véliki vezir pod vladama štirih sultanov od leta 1520. do 1595. pod Selim-om I. in II., pod Amurat-om III. in Muhamedom III. Zmagal je v Afriki, Azii in v Evropi s svojimi slavenskimi (srbskimi) janičari, in želel je vse Srbe silom poturčiti, zato je srbske prekrasne samostane in cerkve podiral in palil in iz lepega njihovega marmora turške žamije (cerkve) zidal. V samem Prizrenu, prestolnem mestu cara Dušana, je 12 kristijanskih cerkev podrl in turške mošeje iž njihovega kamenja naredil. Padla je po njegovem ukazu tudi prekrasna cerkev sv. Arhangela v Prizrenu, kojo je car Dušan zidal in je zdaj turška mošeja! Al dvor cara Dušana v Prizrenu še stojí in v njem so sedaj turške šole. Sinan-Paša je bil rojen okoli leta 1530., umrl je leta 1596. ali 1597. (Glej Srečkovič „Sinan-Paša“ str. 71—85.)

Posebno mnogo cerkvá in samostanov je zidal kralj Milutin Nemanić VII. Na Sveti gori je srbski samostan Hilandar čisto na novo sezidal in mu dodal cerkve in darove. Zidal je tudi v Jeruzalemu lep samostan sv. Dimitrije. V Carigradu je zidal lepo cerkev in bolnico za Srbe, kojo je oskrbel z vsemi potrebščinami, pa tudi s knjigami, in ne samo molitvenimi, temuč tudi drugimi. V Solun-u je zidal kraljevsk dvor in cerkev sv. Nikola in sv. Jurja. Po Srbii je pa toliko samostanov in cerkvá zidal, da se jim broja ne zná.

Najimenitniši samostan srbski je „Visoki Dečani“, kojega je blizo Prizrena Štefan Uroš Nemanić VIII., oče silnega cara Dušana, sezidal, in ki se je hvala Bogu in Turkom! še do današnjega dne obdržal. To je najlepši in največi samostan srbski, še lepši in veči je od Studenice. Cerkev je iz samega krasnega marmora raznih barv in dolga je 120, široka pa 74 čevljev. Streha je vsa iz olova. Po marmornastih stenah so vsake baže živali in rastline tako umetno v marmor vrezane, da se jim človek čuditi mora. Vse polne so stene tacih umotvorov. V cerkvi sta še zdaj dva velika marmornasta stola: eden je bil za kralja, drugi za patrijarha. Štefan Dečanski je zidal cerkve tudi v Jeruzalemu, v Aleksandrii v Egiptu, v Carigradu, na Sveti gori in posebno mnogo po svojem kraljestvu; ali najslavniša in za srbsko povestnico predrage važnosti so „Visoki Dečani.“ Ne daleč od Prizrena in „Visoki Dečani“ je vas Hoča, ki ima 100 hiš in 13 cerkvá! To selo stojí vse v vinogradih. Ti vinogradi so bili srbskih velikašev iz Prizrena, prestolnega grada (mesta) cara Dušana. Vsak bogatejši plemenitaš je zidal v svojem vinogradu po jedno cerkev, ki neki še zdaj stojijo; al zapuščene so; samo v dveh se še opravlja služba Božja. Tukaj je tudi car Dušan silni svoj vinograd imel, kojega ima zdaj samostan „Visoki Dečani.“ Menihi tega samostana beró ta Dušanov vinograd v posebne kadí in spravljajo vino v posebne sode. Pri Božji službi vpotrebujejo to vino in kadar k njim gosti pridejo, pijó to vino v slavo Božjo in v spomin cara Dušana. (Glej Medakovič „Povestnica srbskega naroda“ str. 78.)

V Djakovem blizo Peči (Ipek) je bilo za vreme Dušana veliko srbsko vseučilišče, in okolne vasí in mesta bila so fundus ali kapital šol djakovaških. Še dandanes se neki nahajajo kotli in druga posoda, v kteri so se jedí za učence djakovske kuhale. Vidijo se v turški žamii. (Glej Medakovič str. 73.) V Peči je bil sedež srbskega patrijarha, do leta 1690.; to leto je patrijarh Arsenije Črnojević z 37.000 srbskimi porodicami v Avstrijo bežal. Povedal sem že, da je bil najprej samostan Žica na reki Iber blizo Karanovca, kterega sta Nemanjeva sina kralj Štefan, prvovenčani, in njegov brat sv. Sava zidala, sedež srbskega patrijarha. (Dal. prih.)

Iz Petrograda 25. maja. (Konec). — 23. maja je bil v družbenem shajališču plemstva velik obed, kterega se je vdeležilo 600 povabljenih oseb. Pri tej priložnosti so se zopet slišale razne zdravice. Minister nauka grof Tolstoj je nazdravil sledeče: Vi, gospôda, niste pooblastenci, da bi Vas bili Vaši sodeležani sem poslali. Vi nimate formalnih pooblastil. Tudi mi nismo tukaj službene osebe; mi smo Rusi, severni in izhodni Slovani, kteri Vas zahodne in južne Slovane pozdravljamo. V naši družbi, v izrekih naše simpatije ni nič kombiniranega in nobenih političnih namer. Ali se ima za tega del naša simpatija zmanjšati? Nikakor ne; ona se le povekša. Naša simpatija ni osnovana na vnanjih razmerah, ampak na duševni zvezi, ktera živí v nas samih, v našem jeziku, v vzajemni slovanski ideji, v naših srcih, v naših slovanskih žilah. — Profesor Lamansky je napil na razvitek močí vzajemne rusko-slovanske zveze. Marković, ruski pesnik, je rekel: Nesreča Srbov na Kosovem polji še ni pozabljena. — Druga zdravica je spominjala na žalostne nasledke nesreče na Beli gori. Dr. Rieger je nazdravil slovanskim boriteljem evropske civilizacije, edinosti v duhu, kajti je telesna nemogoča.

24. maja je obedovala slovanska deputacija pri ministru nauka grofu Tolstoju. Tudi tù so se vrstile zdravice. Na večer je bil velikočasten koncert. 25. maja bili so med drugim pri porotni obravnavi. Predstavili so se tudi knezu Gorčakov-u, kteri jim je med drugim rekel: Moji nasledniki bojo tako čuli nad interesi slovanskimi, ko jaz. Gostoljubni sprejem, kterega vam je napravil ruski narod, nareja posredovanje ruske vlade nepotrebno.

Potem so šli k avstrijskemu poslancu, kteri jih je sam peljal pred cara ruskega. Peljali so se 25. maja v Carsko Selo, kjer je bila 26. avdiencija. Pričujoči so bili tudi carica in carjeva rodbina. Car je rekel Čehom: Posebno ceno prikladamo temu, da vidimo tukaj Vas. S Palackom je govoril car o tem, kako se je bil še ko carjevič sešel ž njim v Rimu. Dr. Rieger se je zahvalil caru za tako slovesen in ljubeznjiv spre-

jem v ruski državi. Car je predstavil deputacii svoje otroke. Carica se je z gosti pomenkovala ruski in francozki. Šafařik iz Beligrada je pozdravil cara, kteri mu je odgovoril: Gledali smo na Srbe vedno ko na svoje sorodne brate. Bog Vam bode podaril boljšo bodočnost. Bog daj, da bi se Vaše želje izpolnile. Na to je šel car v sobano, kjer so bili drugi gosti slovanski. Ti so ga pozdravili s slava- in živio-klici. Na to je car odgovoril: Bodite mi srčno pozdravljeni, gospodje; veselim se videti svoje sorodne brate tukaj v slovanski bratovski deželi. Upam, da bodete zadovoljni s svojim bivanjem tukaj, posebno pa v Moskvi. Da ste mi zdravi, dokler se zopet vidimo! Pozneje so pri caru obedovali.

Iz državnega zbora.

Govor dr. Tomana o adresi

v državnem zboru 3. junija 1867.

„Ne moremo niti ne smemo si tajiti, da je zdaj Avstrija na tacem obratu, kteri razsodi o njenej bodočnosti, celó o njenem obstanku.“

Tako je adresa izvrstno popisala stanje, v kterem je zdaj naša država.

V tem stanji, gospôda moja! mora vsak, kdor Avstrijo resnično ljubi, na ravnost in brez okoliščin povedati, kako je po njegovi najboljšej preverjenosti, po njegovej sodbi treba Avstrijo utrditi, da bi mogla osrečiti vse svoje posamezne dele, svoje narode, ter da bi sama zopet mogočna in krepka vshajala iz te uredbe.

Mi, gospôda moja! ljubimo Avstrijo; mi menimo, da v Avstrii, v tej raznih narodov zvezi, moremo utrditi svojega naroda obstanek, njegov razvoj in pozdigo k omiki, ter da v tej državi najdemo dovolj zaslombe, ako nam hoče Avstrija biti pravična, in upamo, da nam tudi bode hotela biti pravična.

To je poglavitna misel, po kterej bode govorila vsa naša poštena razsodba o tem, kako se ima Avstrija zopet urediti, ako zna svoj talisman, ter si ga tudi hrani. Kajti mi ne verujemo, da je avstrijska moč potrta, ker smo oddali eno pokrajino, namreč Benečijo, in ker je nas zadela 1866. leta žalostna osoda. Akopram nas je tepla bridka nesreča, vendar smo te misli, da v Avstrii mora na vrsto priti pravo znanje domačih okolnosti, ter da od tega hipa, ko bode Avstrija sama sebe spoznala, doseže tudi svoj razvoj, kakor je postavljena, sredi Evrope državam država, narodom kraljestvo.

Avstrija se more samo tedaj srečno utrditi, ako se bode naravno utrjevala, ako bodo pripomočki k temu delu pravi. Toda pravi pripomočki izvirajo samo iz tega, da znamo svoje države pravo lastnost. Avstrijske države lastnost je mnozih kraljevin in dežel ter raznih narodov združba.

V tem znanji imamo glavno načelo, kako se ima Avstrija utrditi.

Pripomočki, s kterimi se ima dognati avstrijska naloga, niso drugje nego v tem, da prav poznamo državnopravne razmere in národne močí, ter da se to dvoje oboje umirí ter združi, kolikor si je zdaj še vskriž, pa da se ti razdruženi deli zopet zedinijo v krepkej sredini.

V poprejšnjem državnem zboru mi je bila že često prilika, da sem s tega sedeža enako govoril o utrditvi avstrijske države, in denes to zopet ponavljam iz istih vzrokov, z isto preverjenostjo, kakor v poprejšnjih letih, ker se nisem premenil, kajti naraven program se ne more premeniti, ampak vedno ostaja, kakoršen je bil; ali programi, kteri sezajo ven iz državne lastivnosti, morajo izginiti, ako hočemo, da država sama ne pogine.

V teh okolnostih, gospôda moja, torej ne more noben centralizem, ki hoče vse v en kalup zliti, v teh okolnostih ne more noben brezoziren dvalizem, ne more noben dvocentralizem na vrsto priti. Kajti oboje je škodljivo državnej rešitvi, ker oboje bode samo uničevalo močí, ktere bi se morale koristno rabiti, da se država zopet po naravnem potu ustanoví.

Ako se torej vprašamo, so li dozdanji centralizmovi potje bili pravi potje, da bi se po njih država zopet spravila v red, ali če so potje „radovoljne združbe“ bili pravi, ali če je dvalizem, kterega se je poprijela zdanja vlada, tist pot, na kterem pridemo do državne utrditve, moramo najprvo malo pregledati, kakove so bile prve poskušnje.

Resnica je, da se je večina avstrijskih narodov vpirala februarskemu patentu, da se je ustavljala državnemu zboru, branèč svojih pravíc; torej ni bilo druge pomočí, nego da se je moralo ustaviti njegovo zborovanje, ker ni bilo mogoče v vseh raznih avstrijskih deželah soglasno utrditi ustave, kar se more samo tedaj, ako pomagajo vse avstrijske močí. Potem se je ustavil februarski patent z obetanjem, da se bode v izhodnjem avstrijskem razdelku poskušalo za radovoljno združbo.

Naravnost se je obetalo, da se pred zakonite raznih kraljestev in dežel zastopnike položí izdelovanje te združbe, da bi se slišale ter poslušale vseh kraljestev in dežel besede.

Da bi se to storilo, zato je bil „nenavadni“ državni zbor sklican po patentu 2. januarja 1867. leta.

Povedati mi je, da nam je ta patent budil veselo upanje, da radovoljno se združivši, pridemo do pravega cilja.

Ali glej! delo se zakonitim, raznih kraljestev in dežel zastopnikom še ni podalo na presojevanje; deželni zbori še niso imeli prilike, da bi povedali vsak svojo misel: kar pride ministerski dopis 4. februarja 1867. l., s kterim se je deželnim zborom oznanil cesarski sklep, da ne bode „nenavadnega“ državnega zbora, in sklical se je „ustavni“ državni zbor.

Oprostíte mi, gospôda moja, da odkrito, svobodno in brez ovinkov govorim, kakor mislim, ter prosim, da moje besede premislite, ker sodim o vas, da vi gotovo hočete spoštovati to, o čemur je kdo trdno preverjen, in kar se edino ujemlje z njegovim razumom.

Če ste vi na druzem stajališči, vendar spoštujte tudi nasprotno mnénje, ako hočete, da se bode vaše spoštovalo.

Zdaj morem povedati, da ni več nobenega ustavnega državnega zbora (na levici: oho!); povedati moram, da ne znam nobenega ustavnega državnega zbora, kteri bi bil poklican ustavo prenaréjat, ogersko spravo ustanávljat ali potrjávat.

Širji državni zbor se ni bil nikoli še zbral; širji državni zbor je zbor vseh kraljestev in dežél tostran in ónostran Litave. Tako je po februarskega patenta besedah.

Oži državni zbor nima pravice, da bi prenarejal ustavo ali ustanavljal spravo z Ogri.

Nemogoče se mi je torej poprijeti misli, da je ta državni zbor ustaven in vpravičen za te reči, zarad kterih se je sklical.

Če se mi odgovori: „kakor je Benečija odpadla, pa se vendar ne spremení zarad tega druzih dežel ustavnost in pravica do ustavnosti februarskega patenta, enako je tudi, če ogerska dežela po kacem činu stopi iz občnega državnega zbora, ter se jej odloči kako drugo posebno mesto, ker zaradi tega se nam ostalim nič ne premení, in državni zbor ostaja vendar ustaven, tudi če se Ogerska več ne šteje med dežele;“ — ako

se mi kaj tacega odgovorí, jaz, moja gospôda, ne morem pritegniti, da je to vse enako. Pri Benečii je bila vnénja sila, kar se dostaja Ogerske, imajo samo kraljestva in dežele osnovati in ugotoviti spravo.

Sicer naj se mi dovoli, da zopet obudim spomin, da so na teh klopéh nekdaj sedeli erdeljski poslanci, ktere smo radostno sprejéli, ker smo se veselili njihovega dohoda, a danes jih ni tukaj, in to je tudi vsaj eden vzrok mojim poprejšnjim besedam.

Ne morem torej dotične glavne misli v adresi imenovati take, kakoršna bi morala biti, da bi se jaz ž njo ujemal.

Niti ne morem odobravati, da je vlada s kratka preskočila čez nenavadni državni zbor, kteri je bil sklican s patentom, danim 2. januarja letos, predno so o tej stvari mogla svojo misel povedati kraljestva in dežele, ktere imajo pravico govoriti. Da, izreči moram, da sedanja vlada, zagovarjaje in opravičaje državnega zbora razvitek in ustavnost, seza še po večih izmišljetinah, nego se je to godilo pod Schmerlingovim ministerstvom, pod kterim se je državni zbor razglašal, zdaj da je širji, zdaj da je oži, kakor je bilo treba in po všeči.

Kdo vam je porok, moja gospôda, da sedanja vlada — kajti tudi Schmerlingovo ministerstvo je dolgo živelo v ljubeznjivem parlamentarnem zakonu z večino — kdo vam je porok, da današnja vlada, ki se je nekaj naučila od Schmerlingove vlade, če jej ne boste pokorni v vseh rečéh, ali če morda v važnih, glavnih, recimo vladarskih (kabinetnih) vprašanjih ne bodete njene misli, vam ne poreče, kakor je minister Schmerling pri razpravi o banknej akti rekel: „i, gospôda moja, kaj hočete? Saj niste širji državni zbor, saj niste ustavni.“

Pa ko bi njegovej ekscelenciji gospodu ministru baronu Beustu prišlo na misel, da bi vas pokapljàl z nekterimi kapljicami iz mnogoizkušene stekleničke parlamentarnega hudičevega olja (razjedne vode), potem se vam utegne zgoditi, kar se je zgodilo českemu, moravskemu, kranjskemu in hrvatskemu deželnemu zboru. Ali vendar — to se je morda zgodilo iz druzih vzrokov; morda se je nam Slovanom hotela pokazati ljubezen; morda se je nam hotelo razjasniti, da smo v Avstrii razsodilna ali vsaj sodelavna moč?

Prosim, gospôda moja, da vam to ostane pred očmí, kajti mogoče je, da nam utegne zarad sprave z ogersko deželo na vrsto priti vprašanje, pri kterem mí, svojih koristi braneč, ne bi mogli odobriti, kar morda bi namerjavala vlada, in potem bi vlada nam utegnila reči, kakor je dejalo Schmerlingovo ministerstvo, o kterem se tudi ni bilo poprej nadejati tacih besed.

A taka nevarnost more samo tedaj nastopiti, kader se kréne s pota resnične pravice, resnične ustavnosti, ter ako se trdi, da je to ustavno, kar ustavno ni; ako se poprimejo izmišljetine, da bi se dosegel kak poseben namen, kteri bodi si, da ima tem krajšo veljavnost.

To se veže z mojim drugim ugovorom proti adresi.

Ta moj ugovor namreč meri na tiste, kterim je žal, da je bil s septemberskim manifestom ustavljen februarski patent, ker, kakor pravijo, za tega del ni bilo mogoče v red spraviti tistih rečí, ktere zadevajo vso Avstrijo, niti z ogerske krone deželami poravnati novčnih in narodno-gospodarskih vprašanj; s kratka, da je to, ker je bil februarski patent ustavljen, krivo zamude, morda celó krivo hudih zadreg, v kterih smo zdaj; da je morda tudi krivo strašnih dogodeb 1866. leta na severji (v sredini: gotovo!) in da je krivo zdanje občne splašenosti. (Na levici in v sredini: gotovo!)

Oprostite, gospôda moja! O tem hočem precej odgovoriti. Jaz povsem ne hvalim Belkredijevega ministerstva, nego samo zagovarjam načela, o kterih je tako rekoč trdilo, da se jih misli držati, in kterih se je moralo držati, ker so bile okolnosti take. Ta načela so državopravnih močí priznavanje, národna ravnopravnost, vradniške vlade (birokracije) zmanjšava in državne blaženosti utrditev. (Na desnici: dobro! dobro!) Ali je Belkredijevo ministerstvo ta namen več ali manj doseglo ali ne, o tem naj sodi zgodovina; toda načela so bila prava. (Na desnici: dobro!) Torej pravim, da ta načela niso kriva nobene teh rečí, ktere vi podtičete Belkredijevemu ministerstvu.

Rekel sem, da nimam posebnega vzroka, da bi hvalil Belkredijevo ministerstvo, kajti baš v tistej deželi, ktera je mene semkaj poslala, godilo se je vse, kar je protivno tem načelom, ktera mi priznavamo. Težko smo poprej kdaj imeli tako vradniško vlado, kakor pod tem ministerstvom; narodna reč si ni prišla nič na dobiček, tudi samoupravstvo (avtonomija) se ni nič okoristilo; vradniška vlada je vse tako dušila, kakor poprej; pa vendar priznavamo ta načela, ter nihče mi ne more dokazati, da je Belkredijevo ministerstvo kaj krivo teh rečí, kar sem jih imenoval, in precej vam hočem povedati nekega druzega, ki je kriv vsega tega.

Če je bil februarski patent ustavljen, moja gospôda, to ni bilo krivo, da nismo mogli zborovati o stvaréh, ktere se dostajajo vse Avstrije, da nismo z ogersko deželo mogli poravnati novčnih in národnogospodarskih rečí; kajti baš po ustavljenem februarskem patentu je bil nastopil začetek sprave z Ogersko (na desnici živa pohvala, na levici posmehovanje); to je bila prva stopinja, na ktero smo morali stopiti, ako smo hoteli iskati sprave z Ogri.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gradca. Gosp. dr. Tancer, dobroznani tukajšnji zdravnik za zobé in učitelj tega znanstva, vrnil se je zopet domú iz Pariza in Londona, kamor se je bil podal, da izvé kako novo iznajdbo francozkih in angležkih zdravnikov za zobé in, ako je dobra, jo tudi privzame svojemu delovanju.

Iz Haloz. — 23. vel. travna je bila v ptujski narodni čitalnici velika skupščina; gosp. P. prevzemši meseca grudna lanskega leta ravnateljstvo po pokojnem g. Čučku, poročeval je o delovanji in stanji čitalničinem, g. blagajnik P. o novčnih rečeh, oba prav jasno in točno. Iz obeh sporočil se razvidi, da je čitalnica stoječa na krepkih nogah znatno napredovala; ima namreč lepo urejeno stalno gledišče, kjer se večkrat naslajuje s primernimi igrami čitalništvo; umetno ubran glasovir; olikano pevstvo, za kar ide zasluga in javna zahvalnost g. Frku, pevskemu vodji, pa tudi vsem marljivo se vadečim pevcem. Slava vrlim pevcem ptujske čitalnice! tudi gledišćine igralce imamo hvale vredne, kteri svoje naloge točno in okusno dovršujejo. Jedno še pogrešamo, in to je: društveni pogovor narodni primeren lepoti slovenskega jezika, zlasti skladnji, čemur bi lahko na pomoč prišel poduk in skrbna vaja. — Posebne vrednosti se mi zdi predlog, sprejet od velike skupščine, da naj ptujska čitalnica napravi prihodnjo jesen, to je, o učilniških počitnicah, veliko besedo pokojnemu g. Antonu Krempelj-nu, bivšemu župniku pri Mali nedelji, slovenskemu pisatelju in zgodovinarju, umršemu 1844. leta. On je nam slovenskim Štircem v domačem jeziku razve mnogo drugih knjig spisal: „Dogodivščine štajarske zemlje“ s posebnim pogledom na Slovence. V Gradcu 1845. Nemila osoda mu ni dovolila preživeti natisnje-

nega dela, ktero rad prebira vsak vrli sin slovenske matere. Vsak omikan narod čisla, če prej ne, gotovo po smrti svoje pisatelje, posebno pa zgodovinarje, kteri budijo narodno zavest, razkrivajo in razgrebajo zgodbe davnih sprednikov, kažejo slavna in junaška dela na posnem, črna in napačna na ogib, in tako pripravljajo boljšo bodočnost potomcem. Kdo ne vé, kaj je bil Karamzin za veliko slovansko Rusko, Schlosser za Nemško, kaj je še živeči Palacky za Česko itd. Takih mož imena se kujejo v zvezde, narod je čisla po pravici kakor svoje polbogove. Isto dolžnost imamo mi Slovenci, da vredno in dično poslavimo svojega prvega slovenskega zgodovinarja, in sicer na Ptuju in v okolici, kjer je živel in deloval. To slavno nalogo hoče izvrstno zvršiti ptujska čitalnica. — Namenjeno je natanki popis njegovega življenja na svetlo dati, da bodemo imeli zvesto sliko toliko slavnega narodnjaka in učenjaka. Da se pa more napisati popoln životopis, treba je pozvedeti vse njegovo delovanje, vse spise, sestavke, rokopise, njegove razmere v pastirstvu; obračamo se tedaj na vse njegove prijatelje in znance še živeče, naj nam račijo dobrotljivo naznaniti vse potenkosti ozir na njega imajoče, in sicer kolikor najbrže; posebno prijazno se priporočamo gg. dr. Muršecu in dr. Razlagu, da nam razkrijeta, kje so raztepeni razni njegovi sestavki učenega zadržaja. Vsa pisma tičoča se Kremplj-na blagovolijo se pošiljati pod naslovom: Raićev Božidar, kaplan pri sv. Barbari v Halozah. P. p. Zavrč.

Iz Haloz 7. junija. Misel rodí misel. Velika skupčina ptujske narodne čitalnice je sklenila bodoče učilniške počitnice napraviti veliko besedo na slavo in blagi spomin g. Krempljnu, slovenskemu pisatelju in zgodovinarju, kar je gotovo najpriličnejše v Ptuju, kjer je največ pisateljeval in dokončal kratki tečaj pozemeljskih dni. Za kmečkega Slovenca se take svetečnosti najbolje prilegajo ob nedeljah in praznikih po dovršeni redni božji službi, kajti drugi dnevi ovirajo v domačih opravilih. Oziraje se na to kanimo pri Mali nedelji 1. kimovca g. K. poslaviti s primerno besedo, da se je leže udeležijo Murski poljanci, Dolanci in Goričanje, kterih množina še ima njegovo ime v častnem spominu. Ta pomisel je gnala g. St. in mene, da se sporazumiva s prijaznim g. župnikom, ter razgledava torišče, kjer bode se vršil prvi del kanjene slovesnosti. Stopivša na pokojišče sva brže bolje hotela videti gomilo, pod ktero počivajo ostanki pozemeljske lupine blagega in plodnega pisatelja in buditelja naše narodnosti v oni dobi, o kteri še je skoro neznana bila narodna zavednost; toda ni bilo opaziti nikakega veličastnega znamenja primernega slavnim delom vrlega narodnjaka in zaslužnega učenjaka. G. župnik videvši naju radovednost reče: gledita, ondi pred velikim razpelom tri spomenike na grobovih treh duhovnikov; uganita, kteri je Krempljnov? G. St. hitro pogodi rekši: srednji, ki je najmanjši. Res, taka je, tolikih zaslug duhovniku in pisalcu ni se našla dobrotljiva roka, ktera bi dostojni spomenik postavila na njegovo gomilo: le trije kmetovje, in sicer Stranjšak Juri, Hraševec in Kreft J. uvaživši in razumivši njegove velikanske zasluge za slovenski narod, kar priča tudi napis, usmilili so se učenega zgodovinarja, da se prehitro s spomina ne zbriše njegovo dično ime. Hočemo li počastiti ga z dostojno besedo, treba je, da mu Slovenci postavijo spomenik, konči najlepši na istem pokojišči, vsaj je bil onda za slovensko Štirsko najslavnejši pisatelj, nikogar ne iznemši, najglobše segajoči v narodno življenje in zgodbe, zato pa so razve mnogo drugih knjig najbolje se prikupile narodu njegove „Dogodivščine“ odprvše slavno in tožno minolost, da se zrkalimo za srečnejšo bodočnost. To je nagnilo ustanovivši se odbor na hitrem skupiti radovoljna darila za častni nagrobni kamen, in se uljudno obrača z iskreno prošnjo k vsem njegovim spoštovalcem, bralcem njegovih spisov, in vsem poštenim slovenskim narodnjakom, zlasti štirskim, naj račijo še ta mesec (da se more z začetkom malega srpna začeti delo) dobrovoljno poslati primerna darilca dotičnemu odboru, pod naslovom: Stranjšak Martin, župnik itd na Zavrči. Pošta: Ptuj-Zavrč. Osvetlajmo si lice pred narodom in svetom, ter popravimo zanemarjenost 23letno; pokažimo se hvaležni trudu in skrbi marljivega dušnega očeta. Vsak omikan narod visoko čisla, vsaj v zvezde kuje svoje zgodovinarje, tudi mi ne smemo in ne moremo zaostati, dokler kri ni voda, dokler srce ni kamen.

Kakor iskra sprožena iz molnjila prijela se je in segrela to pomisel poštena narodna srca, ter prijazna naklonila na tvarni delež. Dokaz temu je, da se je v dveh dneh nabralo na ta namen 105 gl. in sicer darovali so: g. Stranjšak Martin završki župnik 10 gl.; dr. Klemenčič Anton, župnik ljutomerski 10 gl.; Kramberger Lovro, književni župnik 10 gl.; Trampuš Janez, kaplan završki 10 gld.; Raićev Božidar 10 gld.; Stiper J, križevski kaplan 7 gld.; dr. Razlag 6 gld.; dr. Muršec 5 gld.; dr. Ploj, odvetnik v Ljutomeru 5 gld.; dr. Vukotinović-Farkaš, vračnik v Ljutomeru 5 gld.; Juri Vovk, ormoški župnik 5 gld.; Lovrenčič F., malonedeljski župnik 5 gld.; Meško J., lovrenški župnik 5 gl.; Trunk Blaže, lovr. kaplan 5 gld.; Antolič J., ljutom. kaplan 3 gld.; Vojsk J., ljutom. kaplan 2 gld.; Suhač A., maloned. kaplan 2 gld. — Slava Krempljnu, Bog blagoslovi naše početje. — Krasnoslovnim pisateljem naznanjamo, da se s tem razpisujete dve darili za kratki gledišćini igri, kteri bodete se igrali o Krempeljnovi besedi pri Mali nedelji in v Ptuju. Najboljši se prisodi 50 gld., drugi 30 gld. Tvarina se posnemi iz slovenske zgodovine: Samo; doba Cirila in Metoda; Prisega koroškega vojvode na kamenem prestolu pod Karnutogradom itd., ali pa iz narodnega življenja. Rok je do 28. malega srpna. Pisateljevo ime se občinstvu naznani po dovršeni igri pri besedi, in potem darilo podeli. Rokopise prijemlje Raićev Božidar.

Iz Gorice. *** — Zadnji list „Domovine“ je s svojim prvim sestavkom, spisal A. Ž., gotovo vsem tukajšnjim Slovencem jako ustregel. Veliki krščanski nauk za Slovence v Gorici, odkar je bil ta pred več leti — ne vem zakaj? — iz cerkve sv. Ignacija pregnan in nikjer več v mestu nadomesten, se zelo zelo pogreša. Res je, da je kak kaplan te cerkve pri priložnosti, ko so se majhni otroci pri stranskem altarji podučevali, tudi kaj pridjal za odraščene; al vse to je le krpanje, s kterim se ne zadostuje ne velikim ne majhnim; veliki krščanski nauk se vendar vedno pogreša. Zlasti se pa pogreša letos prav živo, ko se je to opravilo, ker slovenskega kaplana ni, izročilo bogoslovcu, ki niti ni Lah niti Slovenec, čeravno Goričan, in se je slovenščine še premalo naučil. In vendar imamo bogoslovce, rojene Slovence, ki so v slovenskem jeziku dobro izurjeni; kako, da se enemu teh ni izročilo to opravilstvo? Sicer, kar je, to je; al upati smemo, da bo zanaprej bolje in da dobimo veliki krščanski nauk v slovenskem jeziku, ki nam je čedalje bolj potreben. Otroci, mladenči, dekleta, ne še zadosti podučeni, pridejo iz dežele v mesto, v službo ali rokodelstvo. Kmalu pozabivši še to, česar so se naučili od svojih domačih pastirjev, nimajo več priložnosti se dalje učiti verskih naukov, ki so in morajo biti podlaga vsacemu vernemu kristijanu. Ali morda nevednost v krščanskem nauku komu koristi? Videant consules!

Iz Trnovega na Notranjskem 3. junija. J. U. *(Pritožba.)* Večkrat sem že prejel vina iz Dolenskega

po železnici od Vidma do Št. Petra, pa nekdo brez dovoljenja pokuša na železnici moje vino. Posebno je trikrat po vrsti hudo pušal sodom. Enkrat je bilo med vago videmsko in št. petersko navskriž 43 liber pri enem sodu, o drugo 7 liber in o tretje 23 liber. Vprašam v imenu svojem in drugih: ali ne gré skrb železniškemu oskrbništvu, da varuje škode tega, kteri ji drago vožnino plača? ali nima močí take nepoklicane pijavke spoditi, in drugim poštenim ljudem k kruhu pripomoči. Kdo bo železnici še rad kaj takega zaupal, kar posušenemu grlu kakega železniškega delavca diší?

Iz Kostelja 5. rožnika. . . . r. — Dolgo že niste, drage „Novice“ od tod prinesle nobenega dopisa; mislil bi kdo, da se tukaj nihče za vas ne zmeni. A temu ni tako. Pred dvema letoma so „Novice“ dohajale samo v farovž in šolo, zdaj pa se jim odpirajo tudi že kmečka vrata. Gotovo bi še več iztisov dohajalo sem, ko bi le denarja tako po malo ne bilo. Kosteljci se že dobro zavedamo narodnosti svoje; pokazali smo to tudi pri zadnjih volitvah. — Kakor večkrat od Gorencev čujemo, da zapuščajo domovino svojo, ter grejo v daljno Ameriko iskati boljega stana, tako so pričeli tudi Kosteljci delati. Letos se je izselilo več družin, pa ne v Ameriko, ampak na Hrvaško, prav tje, kjer so ubili glasovitega Udmaniča. Čuje se pa, da so jo reveži slabo zadeli. Zamenili so slabo za še slabeje. Res, da tukaj so zemljišča majhina in slaba, pa pridne roke vendar le dobé živeža, in tudi novcev bi nam ne pomanjkovalo toliko, ako bi bili bolj složni. Tù je še zmiraj zemlje, ki ni dovelj obdelana, prostora dosti za sadno drevje in murbe; le saditi bi bilo treba. Prehodil sem že veliko svetá, pa da bi tako malo sadnega drevja imeli ko tukaj, sem le malo kje našel. Kmetje bi sicer radi imeli drevje, ko bi hotlo samo prirasti, redili bi tudi sviloprejke, ko bi imeli s čim, ampak do tega priti se zdi nekterim nemogoče. Na jesen, kmalu o malem Šmarnu, se pobere vse, kar je možkega kaj vrednega ali na nemško ali na magjarsko po trgovini; domá ostanejo le ženske. Ker pridejo domú o véliki noči, tedaj móž ravno ta čas, ko se drevje sadí in žlahni, ni domá, in to gré leto za letom. Zatoraj rečem: ako je kje potrebna občinska drevesnica, tukaj je gotovo. Tudi c. kr. okrajna gosposka spozná potrebo te naprave, in je menda že dvakrat občina županu naročila, da naj se napravi pri šoli v Banjaloki in pri Fari; pa do zdaj brez uspeha. Čuditi se moramo možu, ki se imenuje oče občine, da mu je tako malo njeni blagor pri srcu. Ko bi napravili drevesnico, saj prostora ne manjka, vem, da bi se učitelja v Banjaloki in pri Fari z veseljem lotila dela in podučevala tudi mladino. Saj prifarski učitelj L. Abram je že tako, da-si tudi nima ne pedna zemlje lastne, izredil več tisuč sadnih in murbovih dreves, pri posameznih kmetih, vse iz dobre volje. Toraj začnimo delati, dokler imamo moža za to stvar dobrovoljnega in sposobnega. — Naj omenim še to, da se učiteljema, ki spadata v kosteljsko občino, slaba godí, ker ne dobivata zaslužene plače redno, kakor je županu zapovedano. Kdor dela, naj tudi jé, pravi sv. pismo; kaj le revni učitelj bi moral delati, pa — glad trpeti? V nebó vpijoča krivica je to! — Letina dobro kaže, le dežja je premalo. Po hribih je mraz nekoliko škodoval, posebno pri slivah.

Iz Planine nad Semičem 2. junija. Kl. F. — Z veseljem naznanjam „Novicam“, da se bogate letine v vseh pridelkih nadjati moremo, ako nam mili Bog srečno pospraviti dovoli, kar na polji, v nogradih in vrtih sedaj tako lepo stojí. 25. maja je sicer neusmiljena slana tam pa tam fižol in krompir popalila; posebno v Koprivniku in Črmošnicah, pa k sreči ni preveč široko segla. Tudi se je enkrat tukaj že toča vsula, al hvala Bogú, le po takih krajih, kjer ni môgla dosti škode napraviti.

Iz Paradišča poleg Ljubljane 8. rožnika. — Ni dolgo, kar so „Novice“ nam naznanile pismo, ktero je bivši c. k. deželni poglavar razposlal uradnijam, da naj rabijo domači slovenski jezik, kadar imajo opravilo s slovenskim ljudstvom. Ne vem tedaj, kako je to, da ko sem 6. dne t. m. slavni c. k. depozitni uradnii v Ljubljani pobotnico v slovenskem jeziku podati hotel, je dotični gospod ni hotel sprejeti? Ko bi bila napak narejena, se ve, da bi bil prav imel, ako bi je ne bil sprejel. Al pobotnica je bila prav narejena, pa gospod je še bral ni, ampak mi jo brž nazaj dá, ko bere napis „pobotnica.“ Nam kmetom se krivica godí, ako naš jezik, ki ga umemo, ne veljá v kancelijah, in s to pobotnico sem še to škodo imel, da je bil denar za štempeljsko marko zavržen, ker pobotnica potem ni bila za nič. Toliko bolj čudno pa se mi še to zdi, dase ne sprejemajo taka pisma, s kterimi gospodje sami nimajo nobenega opravila! Pobotnica je že v domačem jeziku narejena, in, ako je prav narejena, je je samo sprejeti treba, pa druzega nič.

Matija Ilovar, prost kmet.

Iz Ljubljane. *(Prihod Hrvatov.)* Želja, dolgo dolgo gojena v srcu vsacega rodoljuba, spolnila se na binkoštno nedeljo dopoldne. S poštnim vlakom blizo poli dveh pripeljalo se je okoli 400 dragih nam gostov iz mnogih krajev Hrvaškega, med njimi mnogo krasnega spola in pevsko društvo „Kolo.“ Že dobro uro pred dohodom zbiralo se je toliko svetá v kolodvoru in zunaj njega, da se je vse trlo. Ako so tudi nekteri prišli le iz zgolj radovednosti gledat nenavadno slovesnost, prišla je velika množica (in to smo šteli na tisoče), ki je s srčnim čutjem prišla pozdravljat mile nam goste. Ko dospé vozovlak na kolodvor, donijo jim živili-klici od vseh strani; „Sokol“ v lični svoji opravi s zastavo in tudi pevsko družtvo čitalnično s svojo zastavo, pozdravlja odlične goste, ki jih je spremljalo društvo „Kolo“ tudi s svojo zastavo. Povekšal pa je sprejem ta še posebno krasni venec rodoljubnih gospodičin naših. Ko se prvi entuzijazem vleže in se nekoliko vredi skupščina, jih s srčnimi besedami pozdravlja dr. J. Bleiweis, in željo izrekuje, da bi jim saj nekoliko môgli povrniti dolg nepozabljivih dní lanskega novembra meseca, ko so nas Slovence tako sijajno sprejeli v Zagrebu. Načelnik slavnoznanega „Kola“ prečastni gospod Krešić prisrčno odzdravlja pozdrav. Potem zapojó gospodje pevci čitalnični „Domovino;“ po odpeti tej pesmi pa stopi rodoljubna gospodičina Ema Tomanova pred zastavo „Kolovo“ in po navdušenem govoru pripne zastavi venec, na čegar trobojnih trakovih se je lesketal napis: „Slovenke slavnemu društvu „Kolo“ v spomin 9. junija 1867.“ Ginjenega srca za ta predragi dar se ljubeznivi govornici zahvaluje gosp. Krešić, končavsi s klicem „živile Slovenke.“ Po vsem tem g. pevci družbe „Kolo,“ čitalnice in „Sokola“ zapojó „Naprej zastava Slave“ in s živili-klici se množica tisočerna podá na pot v mesto, pred njo pa v sestriški zvezi vse tri zastave. Pri izhodu iz kolodvorne ceste pozdravlja mile nam brate z narodnimi barvami okinčani slavolok, na kterem se je bralo: „Dobro došli!“ Če tudi je ljudstva bilo brez števila in vozov brez konca in kraja, se je vendar vse vršilo v najlepšem redu. — Ob $3\frac{1}{2}$ ure je bil skupni obed na vrtu kazininem, kjer so zdravice in pesmi povikševale občno radost. Iz Križevcev je došel telegram. Stola-ravnatelji po lepem hrvaškem običaji bili so rodoljubni gospodje ravnatelj Torbar, senator Tuškan, dr. Zarnik in prof. Mandelc. Zdravica biškupu Strossmajer-u napita se mu je telegrafila v Pariz; drugo jutro je dospel od prevzvišenega gospoda srčen pozdrav v Ljubljano nazaj.

Med obedom se je dr. Costova knjižica „Postojnska jama“ poklonila gostom; oni pa so v spomin 9. lipnja 1867 nam dali miločutno pesmico „Pozdrav braći Slovencem.“ — Po obedu šla je družba vsa in še mnozih druzih gospodov in gospá na sprehod, da smo jim pokazali našo najkrasnejšo okolico, čez Rožnik na Drenikov vrh, kjer so možnarji pokali, da so že od dalječ pozdravljali prihod bratov naših. Razgled tù na gorensko, notranjsko in dolensko stran zanimival je očividno naše goste, in le težko so se ločili od te krasne panorame, da smo še ob pravem času prišli na Vodnikov rojstni dom v Šiško. Tù zopet jih je s živahnimi živili-klici sprejela množica našega prostega naroda; gosp. župan vitez A. Gariboldi jih s srčnim govorom pozdravlja, na mizi na vrtu pa so bili hlebi in sol za goste pripravljeni in sodček domačega vina je dajal povod napitnicam. Ko se je noč vlegla čez hribe in doline, smo se vrnili v mesto, kjer je na krasno okinčanem dvorišču čitalnice bilo počivališče popoldanskega radostnega potovanja. Tù je bilo zopet toliko svetá, da marsikdo ni dobil prostora, da bi se bil vsedel. Vojaška godba je svirala lepe narodne melodije, „Kolo“ je pel krasne pesmi (med pevci njegovimi smo še posebno občudovali izvrstnega tenora, kteremu ni kmalu para) in tako so med prijaznimi pogovori, ki jih ima brat z bratom, prijatelj s prijateljem, pretekle ure tako hitro, da že je petelin jutranjo pesem pel, ko se je vesela družba ločila od tega mesta, da je šla počivat in se okrepčat za pot drugi dan v Postojno. Vreme ta dan in drugi dan bilo je tako lepo, da so nebesa sama kazala, da so mila bratinskemu shodu. Drugo jutro ob 8. uri smo se poslovili na železnici od ljubljenih gostov, mnogo število Ljubljančanov in Ljubljančank pa jih je še spremilo v postojnsko jamo. Sè zlatimi pismenkami ostane ta dan zapisan v dnevniku povestnice jugoslavenske!

Iz Postojne 10. junija. Kakor je občno znano, obhaja se vsako leto v naši veliki jami ali špilji svečanost na binkoštni pondelek. Lani zarad vojske svečanosti ni bilo in žalostni smo gledali jamne duri zaprte. Kdo bi takrat si nadjal bil, da čez leto se nam žalost bo spremenila v tako veliko, tako srčno veselje, kakoršnega so danes polna naša prsa. Zavidljivi smo včeraj pogovarjali se od vas Ljubljančanov, ki ste častitljivo in radostno smeli sprejemati veliko število predragih bratov iz Zagreba, Karlovca, Siska, Granice in drugih krajev sosedne nam dežele hrvaške, — danes pak, o srečni dan! so došli ljubljeni bratje tudi simo k nam, pozdravljat nas, in ogledovat podzemeljske naše krasote. Se vé, da je množica Postojncev in druzih Notranjcev, prevesela prihoda bratov iz vzhoda, drla k železnici, jih vredno sprejet. Željno pričakovani vlak dospè, — godba postonjska v jugoslovanski národni obleki udari in zadrobi domačo potnico, zasvetijo se zastave hrvaške in naše vse v jasnih barvah slovanskih, združijo se, — z vozov pa stopijo gospodje in gospé, ktere izmed trume tujih gostov pripeljanih iz Trsta, hipoma spoznamo za predrage nam brate Hrvate. Misliti si znate, s kako srčnimi stoterimi živili-klici smo se pozdravljali in odzdravljali, glavarstvo soseske postojnske pa, združeno z mnogimi župani bližnjih krajev, je spodobno s kratkim toda iskrenim govorom pozdravilo kolovodja, častitljivega gospoda Krešića, ki je besede bratovsko sprejél v imenu vseh bratov in ravno tako iskreno odgovoril. Poljubili smo se potem ko pravi bratje, in o veselem petju izvrstnih pevcev Kolašev in vrlih Razdrcev smo pod milim nebom pričakovali Sokolcev in drugih ljubih rojakov iz Ljubljane. Ko so še ti pristopili družini naši in svojo svitlo zastavo prinesli v vrsto prejšnjih, smo se z godbo na čelu v močnem krdelu podali v trg postonjski. Ondi so si naši popotniki nekoliko odpočili, Kolaši pak in Sokolci v družbi druzih domorodcev so počastili s pohodom spoštovanega našega župana gospoda Lavrenčiča, pri kterem so tudi obedovali. Med obedovanjem v veselem zboru dičnih bratov so se čule iskrene in srčne zdravice, potem, se vé da, tudi milo petje. Trikrat strelí možnar, — in hajd v jamo (špiljo). Ne bom dosti grešil, ako rečem, da je bilo ta dan 3000 ljudi v postojnski jami, med njimi 500 naših bratov jugoslovanskih. Drago nam je bilo od njih, prišedših potem iz špilje, slišati, da so se izvrstno radovali nad tukajšnjimi naravnimi lepotijami, a najslajša nam je bila pa beseda, da hočejo nam kot slovanskim bratom vedno ohraniti simpatije, ktere so jih pripeljala do nas. Naj sprejmejo ljubeznjivi sorodnjaki tudi naše iskreno zagotovilo, da iz spominice Postojncev srečni dan 10. junija 1867 nikdar ne bo izginil.

— Deželni odbor je v eni poslednjih sej sklenil, da redoma vsak petek ima sejo. V eni preteklih séj je, gledé na to, da se po novi osnovi občin (srenj) jim čedalje veča opravila izročujejo, deželni zbor sklenil, da predloží prihodnjemu deželnemu zboru načrt za osnovo okrajnih občin (Bezirksgemeinden), v kterih naj bi več občin imelo svoj skupni zástop v tacih zadevah, ktere presegajo moč posamesnih manjših občin in jim nakladajo preveč bremena. Take okrajne občine, kakor naši bralci vedó, so tudi po druzih deželah, kakor na Štajarskem, Českem itd.

— Po sklepu deželnega zbora je odbor 28. oktobra 1865 c. kr. dež. poglavarstvu naznanil, da ga je volja skrbeti za ustanovljenje zalóga šolskih knjig za ljudske slovensko-nemške šole, ako sl. c. kr. ministerstvo dovoli, da se za vse dežele, kjer se rabi slovenski jezik v ljudskih učilnicah, ustanovi tak zalog v Ljubljani. Gledal je deželni zbor na to, da deželni tak zalog v Pragi, ki ni odvisen od c. k. dunajskega zaloga, dobro izhaja, in da tudi v Ljubljani se je pod rajncim stolnim dekanom in višem nadzornikom kranjskih ljudskih šol gosp. Urb. Jerinom samo za kranjsko deželo dobro izdržal. — Po odpisu c. k. dež. predsedstva pa c. k. ministerstvo za nauk in bogočastje po sklepu od 16. maja t. l. ni dovolilo tega zaloga za vse slovenske šole v Ljubljani, in sicer za to ne, ker pravi, da je preračunilo na tanko, da se tak zalog vzdržati ne more. Stvar ostane tedaj pri starem, da namreč denar za tisek in vezanje teh knjig, ki bi si ga lahko prislužili naši domači tiskarji, bukvovezi in domače papirnice, potuje, kakor dozdaj v dunajski zalog, ki bode za to sl. ministerstvu gotovo hvaležen.

— C. k. šolski svetovalec gosp. dr. Anton Jarec je prejel vitežki križ Franc-Jožefovega reda.

— Danes popoldne je seja novega mestnega odbora samo v ta namen, da se po §. 42. občinskega zakona voli mestni župan. Odbornik, kteri brez veljavnega vzroka izostane iz te seje, plača do 100 gold. globe in izgubí za prihodnja 3 leta volilno pravico. Za trdno se nadjamo, da mnogozasluženi dosedanji župan gosp. dr. Costa bode zopet izvoljen.

— Pretekli teden je po nemili smrti zgubila domovina naša možá, kterega bode težko pogrešala: umrl jej je namreč 5. dne t. m. gosp. Andrej Fleišman po kratki možganini bolezni v 62. letu svoje starosti. Vrlega možaka spoštovala ni samo dežela naša, temuč tudi zunaj nje je po botaniškem njegovem delovanji slovelo njegovo ime, kteremu na čast se zovejo nektere rastline, ki — bojo zaslugam njegovim za rastlinoznanstvo na veke ohranile spomin na svetu. Spisal je leta 1844. tudi knjižico „Uebersicht der Flora Krains“, ktero je izdala družba kmetijska in ktera popisuje rastline, ki se nahajajo na Kranjskem. Al še veče — bi rekli — so njegove zasluge o nauku iz rastlinoznanstva, sadje-

in murvoreje, v kterem skozi mnogo let šteje toliko učencev, da ga morebiti ni kotiča na Kranjskem, kjer bi mu ne živel kak hvaležen učenec — in za vse to, kakor da bi bil bogato plačan, se je domoljubni mož, če tudi ni imel nikakoršnega premoženja, trudil in delal za celó malo plačilce ali celó brez plačila. Vse to dela nam Andreja Fleišman-a nepozabljivega, in skoro bi rekli, nenadomestljivega. Do zadnje ure nevtrudljiv si je ravno v neumornem delovanji svojem nakopal bolezin na glavo s tem, da se so mu cele vroče dni hodečemu pa solncu iz vrta v vrt vneli možgani, kteri ni bilo pomoči. Bodi mu zemljica lahka.

— *(Zahvala(.* Naj srčnejšo hvalo vsem našim prijateljem, ki so nam pri sprejetji naših bratov hrvaških tako prijazno na pomoč bili; še posebno pa se zahvalujemo gospej N. za njeno srčno postrežljivost in blago prijaznost. Odbor.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Že v zadnjih „Novicah“ omenjena obravnava o adresi se je pričela 3. t. m. v obeh zbornicah. Govorilo jih je v gospôski zbornici 8. Prvi med tem je bil bivši minister kupčijstva grof Wickenburg. Ozira se v svojem govoru na nesrečo lanskega leta, napada politiko Belkredija, omenuje sedanji stan Avstrije in želí, da bi se duhovske zadeve okoliščinam primerno vredile. Po vsem se lahko reče, da je bil govor preobilen. — Za njim poprime besedo vitez Hasner, kterega imenujejo filozofa razprave. Govor njegov je tudi v resnici po novih filozofičnih sistemah (sostavih) narejen, pa zarad tega tudi ne ves jasen. On govorí zoper razpravo z Ogri, kakor se zdaj podaja. Potem je govoril baron Hock za adreso, in hudo pretresoval denarstvene naredbe tako imenovane dôbe ustavljenja. Za tem kardinal Rauscher govorí za adreso. Vladni svetovalec Arndts pravi v svojem govoru zoper adreso, da je zdajni državni zbor le oži, v vseh drugih vprašanjih pa on državni zbor spoznava le za posvetovalni. Baron Lichtenfels obeta zdajnemu ministerstvu podporo, čeravno je centralist. Grof Rechberg, bivši minister vnanjih uprav, je zagovarjal svojo politiko zoper napade grofa Wickenburg-a. Glavni dokaz zagovora je stavil v to, da je on zvezo s Prusom više cenil ko vojsko zato, ker mu je bilo znano, da je Prus močnejši. Zadnji je govoril pl. Schmerling. Pričel je s svarjenjem, da naj se dokončano pri pokoji pustí, karkoli se more. On se spoznava zvestega centralista in pravi med drugim: naša naloga je, našo ustavo z ogersko zložiti. Ta naloga pa ne more obstati v tem, da nepogojno vse prevzamemo, kar so Ogri napravili. Pri Ogrih naj si bo to že dodelano, pri nas še nima zdaj državopravne veljave. Naša dolžnost je, vse natančno preiskati, prevdariti, kaj se more prevzeti oziraje se na korist dežel takraj Litave, glede na moč in edinost države. Dolžni smo to odvreči, kar se ne vjema s temi pogoji; če pa kaj tacega prevzamemo, tako potrdimo stan, od kterega smo že prej prepričani, da ne bo dolgo trpel. Diplomatom se zaklicuje, ne sklepajte trohnelega mirú; ne narejajmo mi trohljene razprave. Ne bojim se, da bi se podrla razprava s tem, če mi skrbno preiskujemo predložene rečí. Če državni zbor za trdno izreče, le to in druzega nič ne more prevzeti, tako se jaz zanašam, da Ogri ne bodo nepogojno odrekli. Ne sme nas motiti v spolnovanji naših dolžnosti to, da se nam je predstavila storjena reč. Ogri so s stanovitnostjo to dosegli, kar imajo. Tudi mi bodemo najbolje skrbeli za korist države, če smo v tirjatvah stanovitni. Če potem vendar razprave ne bo, tega ne bomo mi krivi. — 5. t. m. je ministerski predsednik baron Beust bral cesarsko poročilo o tem, da bi se udeležila zbornica svečanosti pri kronanji. Sprejame se predsednikov nasvèt, da naj se privoljenje naznani z ostajenjem in da naj se predsedništvu izročí volitev deputacije. Potem se je nadaljevala obravnava o adresi. Ko odgovorí grof Wickenburg na govor grofa Rechberga in pl. Schmerlinga prejšnje seje, poprime besedo grof Leon Thun. On, kardinal Schwarzenberg, grof Schönborn, Jožef grof Nostic, Hugo knez Taxis, knez Windischgrätz, grof Harrach, knez Hugo Salm, grof Bouquoy, grof Brandis in Ferdinand knez Lobkovic podajajo popravni adresni nasvet, kterega vkup brati ni mu bilo dovoljeno. Pripuščeno je pa bilo zoper njega govoriti. Za grofom Thun-om govoré še baron Gablenz, baron Wassilko in grof Gołuchovski. Zadnji pravi med drugim, da brez ustavljenja ne bi se bila mogla razprava z Ogersko napraviti. Poročnik o adresi grof Anton Auersperg zagovarja postavnost februarskega patenta in ustavnost državnega zbora in govorí proti nasvetu, kterega je stavil adresi grof Thun. Za njim poprime besedo ministerstva predsednik baron Beust in razvija o dolgem govoru vladine misli, ktere je večina sprejela z dobro-klici. Potem se začne specijalna obravnava. Obveljali niso ne nasveti grofa Gołuchovski-a ne grofa Thun-a in osnova adrese je bila sprejeta brez premembe. Ko se je še predsednik pooblastil, da podá adreso Njih Veličanstvu, se končá zadnja seja pred kronanjem. — V zbornici poslancev je govoril prvi proti adresi dr. Toman, kterega govor na drugi strani prinašamo. Za njim je za adreso govoril vitez Tschabuschnigg in za tem zoper adreso Svetec, kterega govor hočemo cel natisniti. Potem je v dolgem govoru zagovarjal dr. pl. Kremer ideje dvalistične adrese. Obširno pa je govoril moravski poslanec Skene proti osnovi adrese, ktero imenuje nedoločno. V nji se ne najde vzrokov, ki pešanje države dokazujejo. Po njega mnenji je to slabost vlade, ktera le zná razdjavati, ne pa zidati. Državi se ne dá, kar potrebuje k obstanku in zato propada. To bi pa mogel državni zbor vendar malu bolj obdelovati, ko se najde v omenjeni osnovi adrese. Vprašanje razprave se nam stavlja tako, ko bi se samo ob sebi že zastopilo. Vsaj se mora le vedno „da“ „da“ reči. On pravi, da pozná le dve poti, po kterih bi se mogle rešiti naše notranje zmešnjave (homatije). Ena je edinost države, druga je čista osebna zveza. On je za prvo in čudi se, kako da se more središče države v kraj postaviti, kteri je v delovanji, inteligenciji, kapitalu, moči in v razvitku meščanstva popolnoma zaostal. Bojí se, da bi v državi postal bankerot, ker Ogersko neče državni dolg prevzeti. To zná pa le tistim všeč biti, ki bi radi z malem svoje velike dolgove poplačali. Če pa razprave ne bo, se je v resnici bati notranje vojske in državni zbor bode te kriv, če se ne drží svojih pravic. Skene pravi nadalje, da se ne more podati tako lahko storjeni reči ko osnova adrese, in vpraša, ali mora ljudstva zastopstvo vselej le „da“ reči, če sila oskruni pravico? Skenè je ostre solil vladi, pa tudi Nemce je djal na rešeto! Govorilo je še mnogo poslancev za in proti dvalizmu. Govoril je tudi minister Beust na veliko hvalo državnemu zboru. — Poljaki so o posamesnih adresinih stavkih svetovali in zahtevali premembe, ktere so podpirali s Tirolci tudi Slovenci; al nič ni obveljalo. Adresa je bila sprejeta od konca do kraja tako, kakor je bila osnovana po dotičnem odseku. Glasovale so vse stranke za-njo, tedaj tudi Poljaki in naši slovenski poslanci, le profesor Greuter in Jäger, dva Tirolca, sta glasovala proti nji. Rêči moramo, da glasovanje za adreso naših poslancev, ki so po izvrstnih govorih dr. Tomana in Svetca tako krepko branili federalistično, Avstrii edino pravo stališče, je osupnilo

vsacega, ter da od ust do ust je vprašanje: kako to? šlo ne samo pri nas, temuč tudi pri Hrvatih, ki so te dni došli v Ljubljano. Al ni čuda, da je osupnjenost bila povsod soglasno čutje, — saj so tudi naši poslanci sami, ki so s Poljaki vred do zadnjega imeli namen, da glasujejo proti adresi, le malo minut pred končnim glasovanjem na svoje veliko čudo slišali, da Poljaki bodo za adreso. Kakor tudi „Wanderer", „Fremdenblatt" in drugi časniki potrjujejo, je ministerstva predsednik Beust Poljakom dal posebna zagotovila, pa tudi slovanskim deželam takraj Litave obljubil obširno deželno samoupravo (avtonomijo), ako se ne postavijo v nasprotje zoper zravnanje „Ausgleich." Viditi pa to, da Poljake, s kterimi so o adresini razpravi Slovenci in Tirolci zmiraj edinih misli bili, je zdaj trdna volja glasovati za adreso, bila je našim poslancem prikazen nenadna; naposled je obveljal sklep, da gledé na solidarnost s Poljaki, ktero so trdili vseskozi o adresini debati, in gledé na korist domači deželi, glasujejo s Poljaki vred za adreso, da pa pred glasovanjem po dr. Tomanu odločno izrečejo, da mala strančica sicer ostane na svojem stališču, v dr. Tomanovemu govoru naznanjenem, da pa bode glasovala za adreso zató, ker noče motiti soglasja v zboru. In to se je tudi zgodilo. — Kdor vse to z mirno dušo pretehta dandanes, ko je povsod vsa politika tako mršava, da zastopniki dežel le bolj gledajo na momentanini prid deželni kakor na doslednost principa, miloval bode sicer, da je tako, al opravičil bode iz tega stališča tudi glasovanje naših poslancev. Ne moremo si misliti, da bi le ena živa duša bila med Slovenci, ktera bi kak drug vzrok podtikala našim poslancem in ki bi mislila, da dr. Toman in Svetec, kterih govora o adresi se nista vjemala z glasovanjem njunim, sta se izneverila federalističnemu programu. Domoljubje njuno čisto je kot zlato, pa slovenski narod tudi predobro je prepričan od ljubezni do domovine in prevdarnosti svojih poslancev, da bi mogel misliti, da ne delajo na korist deželi svoji ali da niso na tanko preudarili, kar so storili. Da ves narod slovenski izvé, kako sta Toman in Svetec zagovarjala to, kar za pravo spoznata, prinesle bodo „Novice" cela njuna govora. — Grenki je stan poslanca dandanašnji, in žalibog, da vsak priprost človek se dela sodnika, če tudi ne vidi, kaj se včasih za kolisami velicega politiškega igrališča godí! Če pa je nenavadna množica ljudstva dandanes, ko se vsak bavi s politiko, predrzna s kritiko svojo, mislili bi, da vsaj časniki, ki zastopajo naše interese, kakor na priliko „Zukunft", ne bi sodili prehitro, dokler niso izvedeli, kako in kaj? Mi saj smo te vere, da pred bo tekla Sava nazaj v Savico, predno bota Toman in Svetec se izneverila narodu, zatajila pravo in poštenje. Kakor nas je srce peklo, ko smo v preteklih letih čuli posamesne glasove, da ban Jelačić je izdajica, da Strossmajer se je izneveril domovini, tako bi nas peklo v srce, ako bi kdo glasovanju naših državnih poslancev hotel podtikati nezrelost, nepreudarnost ali sebične kake namene. Ali pa se bojo ministrove obljube vresničile tudi slovenski deželi, prihodnost bo kazala; saj poslanci naši ne bojo krivi tega, da so nam oni zavoljo opozicije svoje deželo ubili! — Kronanje našega cesarja kot kralja ogerskega bilo je v saboto z veliko slovesnostjo, o kteri govorimo več v prihodnjem listu. — Na cesarja ruskega je v Parizu neki Poljak strelil, ko se je v vozu peljal s cesarjem Napoleonom; k sreči ga ni zadel. Ljudstvo je morivca zgrabilo in obesti ga je hotlo ko bi ga ne bili branili. — V Parizu so izprva namenili za razstavljene reči 100 zlatih, 3000 srebernih in 4000 bronastih svetinj (medalij); zdaj so pa število svetinj povikšali, razdelili bodo namreč 900 zlatih, 4000 srebernih in 5000 bronastih. Avstrijski razpostavljavci bodo neki veliko svetinj dobili. Razstavljavcev je avstrijskih 3072, francozkih 11.615, angležkih 3609, severno-nemških 2206, belgiških 1448, ruskih 1392, severno-amerikanskih 778, švicarskih 986, holandskih 404, švedskih in norveških 602, španskih 2071, turških 4499, kineških 72, japaneških 24, sijamskih 13, virtemberških 297, bavarskih 405, tuneških in marokanskih 47, danskih 283, južno-amerikanskih in braziljskih 143, rimskih (iz papeževih dežel) 140, egipčanskih 70. — Kronane glave potujejo v Pariz k razstavi; skoro vsi evropski kralji in cesarji in tudi več neevropskih so že besedo dali, da pridejo tje. Ruskega cara sprejemajo z veliko veliko slavo. — Srbija in Črnogora sta se zvezali za boj proti Turku, ako se vojna vname. Rusija je obljubila orožje, denarje in častnike v pomoč. Tako pišejo časniki.

Listnica vredništva. F. Kl. v Pl: Nemoremo, ker je bolje, da se take dogodbe ne razglašajo.

Denarni zapisnik Matičin.

Novi udje:

a) ustanovniki:

Gospod	Langer France pl. Podgoro, grajščak v Poganicah	10 gold.
„	Jarec Jernej, kaplan v Trebnem	10 „
„	dr. Prevec Tine, odvetnik in mestni župan v Kamniku	10 „
„	Zarnik Anton, fajmošter v Naklem	10 „

b) letniki:

Gospod	Švet Ivan, kooperator v Dolini pri Trstu za 1866. in 1867. leto	4 „
„	Sancin Jožef, seminiški duhoven v Trstu za 1866. in 1867. leto	4 „
„	Kosec Saverijan, semeniški duhoven v Trstu za 1866. in 1867. leto	4 „
„	Rus Janez, mlinar in žagar v Brežah	2 „
„	Novak Josip, blagajnik c. k. blagajnice v Zagrebu	2 „
„	Beseljak Pavel, c. k. okr. predstojnik v Kozjem	2 „
„	Zevnik Martin, župnik v Šent Petru pod sv. gorami	2 „
„	Koren Matija, podžupnik v Št. Petru pod sv. gorami	2 „
Bukvarnica farna v Šent Petru pod sv. gorami		2 „
Gospod	Lenarčič Andrej, župnik v Pilštanji	2 „
„	Sredenšek Janez, župnik v Podčetrtku	2 „
„	Kajtna Andrej, kaplan v Podsredi	2 „
„	Rausch France, doktorand prava v Kozjem . .	2 „
„	Roškar Matej, solicitator v Kozjem	2 „
„	Širca Janez, podučitelj v Kanalu	2 „
„	Wester Janez, kaplan v Cerknu	2 „
„	Kikel Tomaž, mestni kaplan v Pliberku za 1866. in 1867. leto	4 „
„	Bergman Valentin, fajmošter pri Fari	2 „
„	Žrjav Matej, kaplan pri Fari	2 „
Čitalnica národna v Jelšanah		2 „
Gospod	Rogac Anton, kaplan v Jelšanah	2 „
„	Klemenec France, kaplan v Hrušici	2 „
„	Eržen Ignaci, fajmošter v Golacu	2 „
„	Sovinč Anton, vikar v Podgrajah	2 „
„	Jaklič Dragotin v Špitaliču	2 „
Podgoršekova Mica, kmet. hčí v Špitaliču		2 „
Gospod	Ukmar Anton, dekan v Tomaji	2 „
„	Črne Janez, kaplan v Sežani	2 „
„	Zlobec Pavel, kaplan v Skopu	2 „
„	Treven Janez, farman v Repentabru	2 „
„	Rjavec Blaž, vikar v Ravnici	2 „
„	Tušek Ivan, profesor više realke v Zagrebu, prestopivši izmed ustanovnikov med letnike za 1865., 1866. in 1867. leto	6 „

V Ljubljani 30. maja 1867.

Dr. Jer. Zupanec.

Kursi na Dunaji 11. junija.

5% metaliki 60 fl. 50 kr.	Ažijo srebra 123 fl. — kr.
Narodno posojilo 70 fl. — kr.	Cekini 5 fl. 90 kr.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.